

مراجعه علمی

آشنایی با انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری و منطقه‌ای

۱. مقدمه

برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای به عنوان رشته علمی و فعالیت حرفه‌ای، دارای جایگاه و اعتبار ویژه‌ای است. به همین جهت تعداد زیادی از انجمن‌ها و مجامع علمی و حرفه‌ای که دامنه فعالیت‌شان از مرز کشورها فراتر می‌رود و در سطح بین‌المللی فعالیت می‌کنند، در این رشته شکل گرفته‌اند. تجربه نشان داده است که این نهادها نقش مؤثری در توسعه علمی و عملی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای داشته‌اند. شناخت عمومی از این انجمن‌ها از یک طرف و عضویت در آنها از طرف دیگر، برای بسیاری از برنامه‌ریزان شهری و منطقه‌ای کشور ضروری به نظر می‌رسد. با عنایت به اینکه آشنایی و حضور متخصصان دانشگاهی و کارشناسان برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای کشور در این قبیل انجمن‌ها بسیار ضعیف است، یکی از اهداف اصلی این مقاله فراهم کردن زمینه‌های آشنایی اولیه به منظور افزایش حضور کارشناسان و متخصصان کشور در مجامع بین‌المللی در این رشته از طریق این نوع انجمن‌هاست. بدیهی است با افزایش حضور کارشناسان و متخصصان برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای کشور در این نوع مجامع بین‌المللی، علاوه بر منافع فردی که از این طریق به دست می‌آید، امکان تأثیرگذاری بر تحولات بین‌المللی رشته و حرفه برنامه‌ریزی

علی عسگری

گروه شهرسازی دانشگاه تربیت مدرس

فصلنامه مدیریت شهری / شماره ۵ / بهار ۱۳۸۰

شهری نیز فراهم می‌گردد.

مهم‌ترین پرسش‌هایی که این مقاله به اختصار در صدد پاسخ دادن به آنهاست، عبارتند از: چه انجمن‌ها و مؤسساتی در دنیا وجود دارند؟ چگونه این انجمن‌ها شکل گرفته‌اند؟ چه تأثیرهایی بر فرایند برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای دارند؟ چه وظایف و اهدافی را دنبال می‌کنند؟ چگونه می‌توان عضو این انجمن‌ها شد؟ عضویت در این انجمن‌ها چه فوایدی دارد؟ مهم‌ترین انجمن‌های علمی و حرفه‌ای در برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای کدامند؟ جایگاه و نقش برنامه‌ریزان شهری و منطقه‌ای ایران در این مجموعه کجاست؟

ادامه این بحث به صورت زیر تنظیم شده است: ابتدا در قسمت دوم طبقه‌بندی انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای ارائه می‌شود. قسمت سوم به بررسی کلی اهداف و عملکرد انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی و فواید عضویت در آنها می‌پردازد. سپس در قسمت‌های بعد، به ترتیب نمونه‌هایی از مهم‌ترین انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای متناسب با تقسیم‌بندی ارائه شده معرفی می‌گردد و در مورد عملکرد آنها توضیحاتی داده می‌شود. در انتها ضمن بر شماری دلایل اصلی نبود کارشناسان ایرانی در این مجامع، پیشنهادهایی برای حل مشکلات موجود مطرح می‌شود.

۲. طبقه‌بندی انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزان شهری و منطقه‌ای

انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای بسیار متنوع‌اند. به طور کلی شاید بتوان آنها را به دو صورت موضوعی و جغرافیایی تقسیم‌بندی کرد.

۲-۱. طبقه‌بندی موضوعی

انجمن‌های برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای را از نظر موضوعی می‌توان به چند دسته اصلی تقسیم کرد، که عبارتند از:

- انجمن‌هایی که بر برنامه‌ریزی شهری تأکید دارند. این انجمن‌ها بیشتر متوجه مسائل شهری و تا حدودی برنامه‌ریزی فیزیکی‌اند، و کمتر به ابعاد منطقه‌ای توجه دارند.
- انجمن‌هایی که بر برنامه‌ریزی منطقه‌ای تأکید دارند. اینها انجمن‌هایی هستند که عمدتاً با مسائل منطقه‌ای و علوم مربوط به آنها سرو کار دارند.
- انجمن‌هایی که هر دو موضوع را پوشش می‌دهند. این دسته از انجمن‌ها تلاش کرده‌اند که هم ابعاد شهری و هم منطقه‌ای را مورد توجه و ملاحظه قرار دهند.
- انجمن‌هایی که در موضوعات تخصصی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، مانند سیستم‌های اطلاعات شهری و منطقه‌ای، محیط شهری، مسکن و نظایر اینها شکل گرفته‌اند و فعالیت می‌کنند.

۲-۲. طبقه‌بندی جغرافیایی

انجمن‌های برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای را می‌توان از نظر شعاع عملکرد، و به عبارتی از دیدگاه جغرافیایی عملکرد، نیز طبقه‌بندی کرد. در این زمینه، شاید بتوان این نهادها را به سه دسته مجزا تقسیم‌بندی کرد.

انجمن‌های ملی با عملکردهای بین‌المللی: اینها انجمن‌هایی هستند که اساساً در سطح ملی شکل گرفته و دارای ابعاد بین‌المللی شده‌اند. این انجمن‌ها، یا به عنوان انجمن علمی و یا انجمن حرفه‌ای در کشور خاصی شکل گرفته‌اند ولی به تدریج به دلیل گسترش فعالیت‌ها و جذب کارشناسان و متخصصان کشورهای دیگر ابعاد

بین‌المللی پیدا کرده و افراد سایر کشورها را نیز به عضویت پذیرفته‌اند.

انجمن‌های قاره‌ای با عملکرد فراقاره‌ای: انجمن‌هایی که در سطح قاره‌ای بین کشورها شکل گرفته ولی به تدریج ابعاد فراقاره‌ای و بین‌المللی‌تر پیدا کرده‌اند. این انجمن‌ها اصولاً برای همکاری در سطح قاره‌ای شکل گرفته‌اند ولی به تدریج در سطوحی فراتر از آن نیز به عضوپذیری و فعالیت پرداخته‌اند. از جمله این انجمن‌ها می‌توان به انجمن مدارس برنامه‌ریزی و انجمن‌های علوم منطقه‌ای اشاره کرد.

انجمن‌های کاملاً بین‌المللی: اینها انجمن‌هایی هستند که اساساً در سطح بین‌المللی شکل گرفته‌اند. به عبارت دیگر، این انجمن‌ها از ابتدا برای فعالیت در سطح بین‌المللی و جهانی شکل گرفته و بسه فعالیت پرداخته‌اند.

۳. نگاه کلی به اهداف و عملکرد انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و تأثیرات عضویت در آنها

به نظر می‌رسد با توجه به تنوع انجمن‌های بین‌المللی موجود در برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، خلاصه کردن اهداف و عملکرد آنها در بحثی مشخص امکان‌پذیر نباشد ولی با نگاهی به آنها می‌توان به ارزیابی کلی از اهداف و اقدامات آنها پرداخت و برخی از فواید حاصل از عضویت در آنها را برشمرد.

۳-۱. اهداف اصلی انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای

مهم‌ترین اهداف انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای عبارتند از:

- روزآمد کردن دانش علمی اعضا
- اطلاع‌رسانی به اعضا
- حمایت از منافع اعضا و حرفه، به ویژه در زمینه اشتغال
- توسعه علم و دانش برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
- ارائه مشاوره و نظر به مراجع ذی‌صلاح بین‌المللی در مسائل مرتبط با برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
- افزایش همکاری بین اعضا و فراهم کردن زمینه‌های بهتر استفاده از تجربیات اعضا در کشورهای مختلف
- به‌کار بردن دانش و حرفه برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای به منظور رسیدن به صلح و آسایش، و کاهش فقر در سطح بین‌المللی.

۳-۲. عملکرد انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای

این انجمن‌ها برای تحقق اهداف مذکور، فعالیت‌های مختلفی را انجام می‌دهند. این فعالیت‌ها بسیار متنوع‌اند و با گذشت زمان نیز هر دم متنوع‌تر می‌شوند. در اینجا برخی از وظایف و فعالیت‌های اصلی این انجمن‌ها به اختصار برشمرده می‌شود.

انتشارات: یکی از زمینه‌های اصلی فعالیت انجمن‌های برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، انتشار کتب و مجلات علمی حرفه‌ای در این رشته است. برخی از این نهادها دارای حجم وسیعی از کتب و مجلات منتشر شده‌اند. کتاب‌ها در سطوح مختلف علمی و حرفه‌ای تهیه می‌شوند و هدف بلندمدت این انجمن‌ها را که توسعه دانش برنامه‌ریزی و روزآمد کردن دانش و اطلاعات حرفه‌ای اعضاست تأمین می‌کنند.

برگزاری کنفرانس‌ها و کنفرانس‌ها: یکی از فعالیت‌های اصلی انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، همانند سایر انجمن‌های علمی و حرفه‌ای دیگر، برگزاری کنفرانس‌ها و گردهمایی‌های سالانه است که جنبه علمی و حرفه‌ای دارد. این کنفرانس‌ها معمولاً هر سال در یکی از کشورهای میزبان که اعضا نسبت به آن تصمیم‌گیری می‌کنند، برگزار می‌شود. با توجه به مسائل و مشکلات روز، عنوانی مناسب برای کنفرانس انتخاب می‌شود و در آن زمینه شرکت‌کنندگان به ارائه مقاله و برگزاری کارگاه‌های تخصصی می‌پردازند. نگاهی به عناوین کنفرانس‌های سال‌های گذشته برخی از این انجمن‌ها منعکس‌کننده تحولات جهانی در علم و حرفه

با افزایش حضور کارشناسان و متخصصان برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای در مجامع بین‌المللی، علاوه بر منافع فردی که از این طریق به دست می‌آید، امکان تأثیرگذاری بر تحولات بین‌المللی رشته و حرفه برنامه‌ریزی شهری نیز فراهم می‌گردد

یکی از اقدامات بسیار جالب Isocarپ،

انتشار کتاب تجربه بین‌المللی

برنامه‌ریزی (Practice International

Planning) است که با روش جالبی به

معرفی ساختار برنامه‌ریزی شهری و

منطقه‌ای در کشورهای مختلف جهان

می‌پردازد

برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای است. علاوه بر ارتباط مستقیمی که از این طریق بین اعضا برقرار می‌شود، معمولاً در پایان هر گردهمایی بیانه‌ای منتشر می‌گردد که در آن نتایج اصلی گردهمایی در زمینه‌های مختلف، برای رسانه‌های گروهی جهان ارسال می‌شود.

اطلاع‌رسانی: اغلب انجمن‌های بین‌المللی، علاوه بر انتشار کتب و مجلات تخصصی، دارای خبرنامه‌هایی هستند که برای اعضا ارسال می‌شود و از این طریق اعضا در جریان آخرین خبرها و اطلاعات قرار می‌گیرند. با توسعه شبکه اطلاع‌رسانی جهانی و افزایش میزان استفاده از آن، علاوه بر نسخه‌های چاپی، نسخه‌های الکترونیکی این خبرنامه‌ها نیز از همین طریق در اختیار اعضا و سایر علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. اغلب این نهادها، همان گونه که در دنباله اشاره خواهد شد، دارای پایگاه اطلاع‌رسانی در شبکه اطلاع‌رسانی جهانی‌اند و بسیاری از اطلاعات موردنیاز اعضا را از این طریق در اختیارشان می‌گذارند.

۳-۳. فواید عضویت و ارتباط با انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
عضویت در انجمن‌های بین‌المللی دارای فواید متعددی است که در اینجا به اختصار به برخی از آنها اشاره می‌شود:

- آشنایی با آخرین دستاوردهای علمی و فنی رشته
- دریافت آخرین اخبار و اطلاعات علمی و حرفه‌ای رشته
- تأثیرگذاری بر برنامه‌ها و اهداف کلی انجمن‌ها
- تأثیر این نهادها بر مجموعه رشته و تحولات آن
- برقراری ارتباط با تعداد وسیعی از صاحب‌نظران رشته در کشورهای مختلف جهان.

نگاهی به عناوین کنگره‌های سال‌های

گذشته برخی از این انجمن‌ها منعکس

کننده تحولات جهانی در علم و حرفه

برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای است

۴. معرفی برخی از انجمن‌های بین‌المللی علمی و حرفه‌ای برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
در این قسمت به معرفی اجمالی برخی از انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، که دارای ابعاد بین‌المللی در فعالیت‌های‌شان هستند، پرداخته می‌شود. بدیهی است تفاوت‌های زیادی بین این انجمن‌ها وجود دارد که خود موضوع بحث جداگانه‌ای است. انواع دیگری از انجمن‌ها نیز وجود دارند که در این مقاله به آنها اشاره نشده است.

۴-۱. انجمن بین‌المللی برنامه‌ریزان شهری و منطقه‌ای (Isocarp)

انجمن بین‌المللی برنامه‌ریزان شهری و منطقه‌ای (International Society for City and Regional Planners) از جمله انجمن‌های بین‌المللی در رشته برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای است که از ابتدا برای فعالیت در سطح بین‌المللی تأسیس شده است.

این انجمن کار خود را از سال ۱۹۶۵ میلادی شروع کرده و از آن زمان تاکنون جایگاه ویژه‌ای یافته است. مقر این انجمن در شهر لاهه در کشور هلند است. انجمن مذکور از سال تأسیس تاکنون همه ساله کنگره‌هایی با مضامین مختلف در کشورهای جهان برگزار کرده است. (۱) Isocarp سازمان غیردولتی (NGO) مشهوری است که سازمان ملل و یونسکو نیز آن را به رسمیت شناخته‌اند.

مهم‌ترین اهداف این انجمن عبارتند از: بهبود و تقویت برنامه‌ریزی حرفه‌ای از طریق ایجاد بستری برای تبادل نظر بین برنامه‌ریزان کشورهای مختلف، بهبود حرفه برنامه‌ریزی از کلیه جهات و به ویژه از نظر هویتی، خدماتی که می‌تواند از آن بهره‌دهد و شرایطی که برای انجام وظایف آن موردنیاز است، تقویت و پیشبرد تحقیقات برنامه‌ریزی، بهبود آموزش نظری و عملی برنامه‌ریزی، تهیه اطلاعات و مشاوره در مسایل اصلی برنامه‌ریزی. عمده‌ترین فعالیت‌های این انجمن عبارتند از:

- کنگره‌های سالانه که هر یک با عنوان خاصی برگزار می‌شود.
- سمینارها، کنفرانس‌ها، نمایشگاه‌ها و تورهای مطالعاتی
- انتشار گزارش‌های کنگره‌ها، سمینارها و کنفرانس‌ها و مطالعات موردی

● انتشار منابع برنامه‌ریزی مقایسه‌ای کشورها، در زمینه سیاست‌ها، روش‌ها، قوانین و مقررات برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای

● برگزاری کارگاه‌ها و مسابقات، به ویژه برای برنامه‌ریزان جوان

● نمایندگی و حضور در مجامع بزرگ بین‌المللی مرتبط با برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای.

مهم‌ترین علایق حرفه‌ای اعضای این انجمن عبارتند از: تئوری برنامه‌ریزی، مدیریت برنامه‌ریزی، طراحی شهری و منطقه‌ای، باززنده‌سازی شهری و منطقه‌ای، مسکن و توسعه پایدار، حمل‌ونقل شهری و منطقه‌ای، طراحی و معماری، تاریخ و میراث شهری و نظایر اینها.

عناوین و موضوعات مطرح شده در این کنگره‌ها حاکی از اهمیت موضوعات در سطح بین‌المللی است و نتایج حاصل از آنها نیز می‌توانند در سیاست‌گذاری

کشورها و دولت‌ها مفید باشند. به عنوان مثال، موضوع کنگره سال ۱۹۹۷ این انجمن که در شهر اوگاکا ژاپن برگزار شد «مدیریت و ارزیابی مخاطره‌پذیری در برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای» بود. این موضوع به دلیل ضرورت برانگیختن احساس مسئولیت و توجه برنامه‌ریزان شهری و منطقه‌ای به خطرهای موجود در محیط، و لزوم برنامه‌ریزی و توجه برنامه‌ریزان به آنها انتخاب شد. کنگره سال ۱۹۹۸ این انجمن که در کشور پرتغال برگزار شد، به مسائل مربوط به زمین و آب می‌پرداخت. این موضوع هم‌زمان با طرح مسائل و مشکلات کم‌آبی در شهرهای مختلف جهان در دستور کار انجمن بین‌المللی برنامه‌ریزان شهری و منطقه‌ای قرار گرفت (۲). به دلیل جایگاه مناسبی که این انجمن در سطح بین‌المللی پیدا کرده است، معمولاً نمایندگان آن برای شرکت در مجامع بین‌المللی - که از طرف سازمان‌های بین‌المللی در زمینه برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای برگزار می‌شوند - دعوت می‌گردند.

این انجمن در زمینه انتشارات کتب و مجلات تخصصی فعالیت نسبتاً خوبی دارد ولی مشخصاً مجموعه مقالات ارائه شده در کنگره‌های سالانه و برخی کتب پایه آن دارای ارزش ویژه‌ای است. یکی از اقدامات بسیار جالب Isoarp، انتشار کتاب تجربه بین‌المللی برنامه‌ریزی (Practice International Planning) است که با روش جالبی به معرفی ساختار برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای در کشورهای مختلف جهان می‌پردازد.

این انجمن از نظر تشکیلاتی دارای یک مجمع عمومی متشکل از اعضا، کمیته اجرایی، شورا و دفتر است. کسانی که علاقه‌مند به عضویت در این انجمن هستند، می‌توانند یا از طریق هیئت‌های کشور خود، یا مستقیماً از طریق دفتر مرکزی انجمن در لاهه، اقدام به این کار کنند. تجربه، خلاقیت، انتشار آثار علمی، و فعالیت‌های حرفه‌ای، از جمله مواردی است که در پذیرش اعضا مورد توجه قرار می‌گیرد. فرم‌های عضویت در این انجمن در نشانی اینترنت آن موجود است.

۴-۲. انجمن برنامه‌ریزی امریکا

انجمن برنامه‌ریزی امریکا (American Planning Association) از دیگر انجمن‌های علمی و حرفه‌ای برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای است که در ابتدا تنها برای فعالیت در این کشور تأسیس گردید ولی به تدریج ابعاد بین‌المللی آن افزایش یافت، به گونه‌ای که اکنون علاوه بر اعضای امریکایی، دارای اعضای از سایر کشورها نیز هست. مهم‌ترین اهداف این انجمن، ترویج شیوه‌ای از برنامه‌ریزی است که از طریق توسعه اجتماعات محلی و محیطی (که نیازهای مردم و جامعه را برآورده می‌سازند)، به افزایش رفاه و آسایش مردم بیانجامد. این انجمن از ادغام مؤسسه برنامه‌ریزی امریکا که (تأسیس: ۱۹۱۷) و جامعه برنامه‌ریزی امریکا، در سال ۱۹۳۴ تأسیس شد. انجمن مذکور دارای ۴۶ بخش ایالتی و ۱۷ بخش موضوعی است. مقر اصلی این انجمن در شهر واشینگتن امریکاست.

مهم‌ترین جنبه‌های فعالیت این انجمن، در زمینه‌های سیاست‌گذاری، اطلاع‌رسانی عمومی، تحقیق، انتشارات، کنفرانس‌ها و آموزش است. در زمینه سیاست‌گذاری، این انجمن نقش مهمی در آموزش و مشاوره سیاست‌گذاران در زمینه مسائل برنامه‌ریزی برعهده دارد. در زمینه اطلاع‌رسانی عمومی، انجمن تلاش می‌کند که مردم را از طریق انواع مختلف رسانه‌های عمومی در جریان مسائل و اخبار برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای قرار دهد. انجمن برنامه‌ریزی امریکا تحقیقات و سنجی در زمینه‌های مختلف برنامه‌ریزی انجام می‌دهد. این

از نظر AESOP برنامه‌ریزی در
حقیقت مدیریت تغییر در محیط
با روشی فضایی است. بر همین
اساس، در برنامه‌ریزی باید به سه
مسئله اهمیت داده شود؛ که
عبارتند از: دانش و معلومات،
روش‌های تحلیلی و برقراری
ارتباط و اخلاق

تحقیقات را یا رأساً خود انجامن، و یا به درخواست سازمان‌های دولتی، طراحی و اجرا می‌کند. در زمینه انتشارات، این انجمن فعال‌ترین انجمن حرفه‌ای جهان در زمینه برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای به شمار می‌آید و کتاب‌های منتشر شده آن برای همه متخصصان و کارشناسان برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای ارزشمند است. این انجمن تعداد زیادی مجله علمی - حرفه‌ای در زمینه‌های مختلف منتشر می‌سازد. به علاوه، انجمن برنامه‌ریزی امریکا هر ساله کنفرانس ملی بزرگی در یکی از شهرهای امریکا برگزار می‌کند که در آن تعداد کثیری از متخصصان برنامه‌ریزی شرکت می‌کنند. (۳)

بدون تردید این انجمن تأثیر بسیاری بر تحولات علم و حرفه برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای در امریکا و سایر کشورهای جهان داشته است.

۳-۴. انجمن مدارس برنامه‌ریزی اروپا

انجمن مدارس برنامه‌ریزی اروپا (AESOP - Association of European Schools of Planning) در حقیقت شبکه‌ای است از دپارتمان‌ها، دانشکده‌ها و مدارس دانشگاه‌های کشورهای مختلف اروپا که در امر آموزش و تحقیقات

American Institute of Certified Planners

برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای فعالیت می‌کنند. هدف اصلی آن تقویت آموزش برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و تحقیق در دپارتمان‌های دانشگاه‌های کشورهای عضو از طریق گفت‌وگو، مبادله افکار و توزیع و نشر تحقیقات و تجربیات در زمینه بهترین دستاوردهای برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای است.

این اهداف از طریق برگزاری کنگره‌های سالانه که در آن استادان و دانشجویان مقالات و دیدگاه‌های خود را مطرح می‌سازند، کارگاه‌های تخصصی و به خصوص کارگاه‌هایی که برای دانشجویان دکترای برگزار می‌شوند، و همچنین گزارش‌ها و کتب علمی، خبرنامه و مجله تخصصی انجمن دنبال می‌شوند. (۴)

از نظر AESOP برنامه‌ریزی در حقیقت مدیریت تغییر در محیط با روشی فضایی است. بر همین اساس، در برنامه‌ریزی باید به سه مسئله اهمیت داده شود؛ که عبارتند از:

دانش و معلومات؛ شامل موضوعات اساسی برنامه‌ریزی، مانند توسعه شهری و منطقه‌ای، مسکن، رفاه اجتماعی، حمل‌ونقل و جزاینها.

روش‌های تحلیلی و برقراری ارتباط که برنامه‌ریزان را قادر می‌سازد به شناخت مسائل و تعریف آن‌ها و نیز به کارگیری ابزارها و روش‌های مناسب برای حل آنها بپردازند.

اخلاق؛ که براساس آن برنامه‌ریزی باید مسائل مهمی چون برابری، عدالت اجتماعی، کارایی و مهیا ساختن زمینه مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها را فراهم آورد.

اعضای این انجمن را - با توجه به اینکه در اینجا برنامه‌ریزی، دانش و حرفه‌ای میان رشته‌ای تلقی می‌شود - نمایندگان علوم مختلفی مانند معماری، مهندسی عمران، علوم اجتماعی، نقشه‌برداری و حقوق تشکیل می‌دهند. اعضای این انجمن، علاوه بر کشورهای اروپایی، از کشورهای غیراروپایی نیز تشکیل یافته است. عضویت در این انجمن هم به صورت شخص حقیقی و هم به صورت شخص حقوقی صورت می‌پذیرد. یکی از وظایف اصلی AESOP تسهیل گفت و گو میان برنامه‌ریزان کشورهای مختلف دارای فرهنگ و سابقه متفاوت است.

۴-۴. انجمن مدارس برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای آسیا

انجمن مدارس برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای آسیا (Asian Planning Schools Association) از نظر ماهیت و نوع بسیار شبیه به AESOP است. این انجمن نیز نهادی غیرانتفاعی و غیرسیاسی است که فرصتی را برای برنامه‌ریزان و متخصصان - اعم از دانشگاهی و غیردانشگاهی - فراهم می‌کند که از طریق آن به مبادله دیدگاه‌ها و درک مسائل و مشکلات برنامه‌ریزی در کشورهای آسیایی و پرورش مناسب تحصیل‌کردگان برنامه‌ریزی در این کشورها می‌پردازد.

این انجمن در سال ۱۹۹۳ تأسیس شده است. در زمان حاضر مدارس و دپارتمان‌های برنامه‌ریزی کشورهای مختلف آسیایی از جمله ژاپن، هنگ کنگ، هند، پاکستان، مالزی، اندونزی، کره، سنگاپور، سری لانکا و تایلند به عنوان اعضای اصلی این انجمن فعالیت می‌کنند. متأسفانه هیچ کدام از گروه‌های برنامه‌ریزی دانشگاه‌های ایران عضو انجمن مذکور نیستند.

انجمن مدارس برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای آسیا در سال ۱۹۹۳ تأسیس شده است. در زمان حاضر مدارس و دپارتمان‌های برنامه‌ریزی کشورهای مختلف آسیایی به عنوان اعضای اصلی این انجمن فعالیت می‌کنند. متأسفانه هیچ کدام از گروه‌های برنامه‌ریزی دانشگاه‌های ایران عضو انجمن مذکور نیستند

این انجمن نیز همانند سایر انجمن‌ها، کنگره‌های سالیانه‌ای را در موضوعات مختلف مرتبط با مسائل برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای در کشورهای آسیایی برگزار می‌کند. (۵)

۴-۵. انجمن سیستم‌های اطلاعات شهری و منطقه‌ای

انجمن سیستم‌های اطلاعات شهری و منطقه‌ای (Urban and Regional Information Systems Association-URISA) از جمله نمونه‌های انجمن‌های حرفه‌ای در برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای است، که به طور تخصصی در زمینه سیستم‌های اطلاعات شهری و منطقه‌ای فعالیت می‌کند. انجمن مورد بحث در سال ۱۹۶۳ تأسیس شده است. این انجمن غیرانتفاعی متشکل از متخصصان و کارشناسانی است که از فن‌آوری اطلاعات برای حل مسائل برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و مانند آنها استفاده می‌کنند. تلاش انجمن، استفاده و بهره‌گیری از این فن‌آوری‌ها در جهت بهبود زندگی مردم در محیط‌های شهری و روستایی است. اعضای این انجمن از رشته‌های مختلف و از کشورهای گوناگون گرد آمده‌اند. انجمن مذکور در سطوح محلی، ملی و بین‌المللی فعالیت می‌کند و مقر آن در کشور امریکاست. در زمان حاضر این انجمن بیش از ۷۰۰۰ عضو از کشورهای مختلف جهان دارد.

انجمن مورد بحث توجه ویژه‌ای به پیشرفت فعالیت‌های حرفه‌ای اعضا دارد و زمینه‌های لازم را برای توسعه و تقویت آنها فراهم می‌کند. برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی، انتشار جزوه‌ها و کتاب‌های تخصصی و جزآن از جمله فعالیت‌های مهم این انجمن برای اعضای آن است. طی سال‌های اخیر با پیشرفت‌هایی که در زمینه فن‌آوری اطلاعاتی و استفاده گسترده از آن در برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای به وقوع پیوسته است، این انجمن اهمیت زیادی یافته و نقش مهمی در استانداردسازی و توسعه مناسب کاربرد این فن‌آوری‌ها در برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای پیدا کرده است. (۶)

۴-۶. انجمن بین‌المللی برنامه‌ریزی و محیط شهری

انجمن بین‌المللی برنامه‌ریزی و محیط شهری (International Urban Planning and Environment Association) از دیگر انجمن‌های بین‌المللی است که طی سال‌های اخیر تأسیس و مشغول به فعالیت شده است.

مهم‌ترین اهداف و وظایف آن عبارتند از انتقال اطلاعات و تجربیات، به منظور:

- حل برخوردهای زیست محیطی شهری
- انجام تحقیقات
- انتشار نتایج تحقیقات و مطالعات
- برگزاری سمینارها و سمپوزیوم‌های بین‌المللی

این انجمن نیز تا حدودی دارای ابعاد تخصصی‌تر در برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای است و تمرکز آن بیشتر در زمینه مسائل زیست محیطی مانند آلودگی هوا، آلودگی صوتی، آلودگی آب، خطرهای محیطی و مانند آن در شهرهاست.

انجمن مورد بحث به طور داوطلبانه فعالیت می‌کند و برپایه حمایت‌های اعضای آن استوار است. انجمن تاکنون سه کنگره در سال‌های ۱۹۹۴، ۱۹۹۷ و ۱۹۹۹ برگزار کرده است و چهارمین کنگره آن در سال ۲۰۰۱ برگزار می‌شود. مقر انجمن مذکور در کشور هلند است.

فصلنامه مدیریت شهری / شماره ۵ / بهار ۱۳۸۰

۴-۷. انجمن بین المللی علوم منطقه‌ای

این انجمن در سال ۱۹۵۴ تأسیس شده است و از آن زمان تاکنون نقش بسیار تعیین کننده‌ای در مسائل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی دارای ابعاد فضایی و منطقه‌ای داشته است. انجمن مورد بحث متخصصان و کارشناسان رشته‌های مختلف مانند جغرافی، اقتصاد، برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، مهندسی عمران، جامعه‌شناسی و علوم سیاسی را - که به شکل منطقه‌ای فعالیت می‌کنند - گرد هم آورده است. اعضای این انجمن را کارشناسان دستگاه‌های اجرایی، دانشگاهیان و جز اینها تشکیل می‌دهند. انجمن مذکور اکنون نهادهای قاره‌ای را در امریکای شمالی، اروپا و اقیانوسیه همچون چتری زیر پوشش خود دارد. مقر اصلی این انجمن در امریکاست. (۷)

مهم‌ترین هدف انجمن، مبادله دیدگاه‌های مختلف و پیشبرد مطالعات مربوط به مسائل منطقه‌ای است. این هدف از طریق برگزاری کنفرانس‌ها، کارگاه‌های علمی و انتشارات علمی پیگیری می‌شود.

افراد پس از عضویت در انجمن مذکور مجله علمی و حرفه‌ای این انجمن (۸) و خبرنامه آن (RSINEWS) را که در سال سه مرتبه منتشر می‌شود، به طور مرتب دریافت می‌کنند. در این خبرنامه کلیه اطلاعات مربوط به رشته و همچنین اطلاعیه کنفرانس‌ها و سمینارهای آینده به اطلاع اعضا می‌رسد.

یکی از اقدامات ارزشمند این انجمن تشکیل آرشیو علوم منطقه‌ای است که براساس مدارک موجود در کتابخانه دانشگاه کرنل امریکا تنظیم شده است و منبع علمی ارزشمندی را در اختیار اعضای خود قرار می‌دهد. یکی دیگر از اقدامات جالب این انجمن تهیه مجله علمی در شبکه جهانی اینترنت است. این مجله برنامه‌ریزی و بازار (Planning and Market) نام دارد و تاکنون چهار شماره آن در اختیار علاقه‌مندان قرار داده شده است.

جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

همان گونه که ملاحظه شد، انجمن‌های بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای در سطوح بسیار گسترده فعالیت می‌کنند و عضویت در آنها در حقیقت به معنای دسترسی به آخرین تحولات علمی و حرفه‌ای است. نیز می‌توان با حضور بیشتر در این مجامع، بروند تحولات علم و حرفه تأثیر گذاشت. بدیهی است چه بخواهیم و چه نخواهیم سیاست‌ها و برنامه‌های این انجمن‌ها بر علم و دانش برنامه‌ریزی تأثیر می‌گذارند و ما برای اینکه فقط پذیرنده این تأثیرات نباشیم باید حضوری فعال‌تر در این عرصه‌ها داشته باشیم. البته موانع چندی هم در این راه وجود دارد که لازم است برطرف شوند. عمده‌ترین این موانع عبارتند از:

۱. مشکلات تأمین مالی عضویت در این مجامع
۲. عدم آشنایی کارشناسان و متخصصان کشور با این انجمن‌ها
۳. بهانه ندادن به عضویت در این انجمن‌ها در فعالیتهای علمی و حرفه‌ای کشور
۴. نهادینه نشدن عضویت در انجمن‌های علمی و حرفه‌ای
۵. عدم امکان بهره‌برداری مناسب از امکانات و خدمات این انجمن‌ها به دلیل مسائل و مشکلات مالی
۶. عدم تسلط کافی به زبان انگلیسی.

به نظر می‌رسد که اینها مشکلات اساسی نیستند و می‌توان در رفع آنها کوشید. منافع حاصل از رفع این مشکلات می‌تواند به مراتب بیشتر از هزینه‌های فراهم کردن شرایط عضویت کارشناسان و متخصصان کشور در آنها باشد.

۴- برخی از این فعالیتها عبارتند از:

- Aesop Directory of Planning Schools 1998, edited by Joakim Bergstrom and Goran Cars. 250 pages. 35 EURO for non-members and 25 Euro for members.
- Socrates Programme: Improving Education in Europe. Final Report submitted in October 1998, 52 pages.
- Planning for the Third Millennium. From Knowledge to Action. Proceedings of the 1997 Joint AESOP- IsoCaRP seminar, 16-20 April 1997 Ascona-Switzerland, edited by Willem Buunk, Goran Cars, Marco Kerstiens and Hans Mastop. 57 pages.
- Doctoral Studies Between Academy and Profession. A Survey of Doctoral Studies in Planning in AESOP Member Schools in Europe, report of the Working Group on Planning Towards a European Core Curriculum in Planning Education, 1990, prepared by L. Albrechts, K. Kunzmann, A. Motte, and R. Williams, 34 pages.
- Unity is Strength in Planning Education, AESOP paper No. 1, 1988, prepared by M. McEldowney. 91 pages.
- AESOP JOURNAL: European Planning Studies
- AESOP Newsletter

۲- فهرست کنفرانس‌های سالانه APSA به شرح زیر است:

- 1st Congress
11-12 November 1991, Department of Urban Engineering, University of Tokyo, Tokyo, Japan
- 2nd Congress
25-27 August 1993, Centre of Urban Planning and Environment Management, University of Hong Kong, Hong Kong
- 3rd Congress
22-24 September 1995, School of Building and Estate Management, National University of Singapore, Singapore
- 4th Congress
2-4 September 1997, Faculty of Civil Engineering and Planning, Institute of Technology Bandung, Bandung, Indonesia
- 5th Congress
8-9 September 1999, School of Civil, Urban and Geo Systems Engineering College of Engineering, Seoul National University, Seoul, Korea
- 6th Congress (World Planning Schools Congress)
11-15 July 2001, College of Architecture & Urban Planning, Tongji University, Shanghai, China

۶- علاقه‌مندان برای کسب اطلاعات بیشتر به نشانی اینترنتی این انجمن مراجعه کنند: <http://www.urisa.org>

۷- نشانی پست الکترونیکی این انجمن عبارت است از: RSAL@uic.edu.cn

۸- مجله این انجمن نام: *Papers in Regional Science International Journal of the Regional Science Association*

International هر سال چهار مرتبه منتشر می‌شود.